

Сіра О. В.

аспірант кафедри міжнародних відносин ОНУ ім. І. І. Мечникова
к. 32, 24/26, Французький бул., г. Одеса-58, 65058, Україна
Тел.: 380(482) 633259. E-mail: olgaseraya28@gmail.com

**ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМНОГО СПРИЙНЯТТЯ
В ПІВДЕННІЙ КОРЕЇ ТА ЯПОНІЇ (1998–2015 рр.)**

Стаття присвячена аналізу проблеми сприйняття у двосторонніх південнокорейсько-японських відносинах в період з 1998 по 2015 рік. У статті наводиться характеристика динаміки коливань протягом цих років, з урахуванням доцентрових та відцентрових сил, які впливали на обидва фактори системи. В якості підсумку автор пропонує можливі шляхи вирішення питання взаємної перцепції для урядів обох держав.

Ключові слова: Південна Корея, Японія, взаємне сприйняття, загрози безпеки, політичні еліти.

Сьогодні не новим буде твердження, що доволі складно державам, які ще донедавна були ворогами, досягти всебічного дійсного примирення, забути минулі образи. За винятком декількох випадків, поширеним явищем є протиріччя, побудовані на фундаменті невирішених минулих «ран», які продовжують порушувати стан сьогоденних відносин (наприклад, китайсько-японські, греко-турецькі відносини). Повоєнні відносини Республіки Корея (РК) та Японії також на жаль підпадають під цю категорію. Для дослідження та аналізу зовнішньополітичних та внутрішньополітичних трендів сучасності, які характерні для цих країн, важливим й актуальним є питання саме взаємного сприйняття в Південній Кореї та Японії.

З метою всебічного вивчення даної проблеми в якості основної джерельної бази використовувалися статті провідних дослідників, які займаються аналізом двосторонніх відносин [1; 3; 4; 6; 7; 10; 17; 19–25]. Також в окрему групу можна виділити статистичні дані, які представлені різноманітними структурами (Франко-німецьке бюро з питань молоді, Корейська асоціація міжнародної торгівлі) [2; 9]. Метою даного дослідження є характеристика особливостей та проблем, які впливали на двосторонню перцепцію в зазначений період, та пропозиція можливих шляхів налагодження корейсько-японських відносин в майбутньому. В завдання статті входить надання характеристики на основі дослідження практичних кроків на шляху покращення відносин й сприйняття на різних рівнях в майбутньому.

У 1945 р. Корея була звільнена від японського колоніального панування, а вже в 1948 р. була створена РК. Протягом наступних двох десятиліть Південна Корея та Японія не мали дипломатичних відносин взагалі, незважаючи навіть на фактор США, в особливості для цих держав. Після довгих і важких переговорів між двома країнами був підписаний договір норма-

лізації відносин в 1965 р., але цією угодою де-факто не вдалося подолати взаємний антагонізм та накопленні протиріччя. В роки після підписання цього важливого в дипломатичному плані договору відносини між Південною Кореєю та Японією хиталися від протиріч і взаємних звинувачень до, хоча й обмеженого, але все ж співробітництва. Після розпаду біполярної системи та закінчення Холодної війни обидві країни увійшли в новий етап на світовій арені не лише як демократії з вільною ринковою економікою, але вони також мали США в якості могутнього союзника не тільки в питаннях безпеки, але й за багатьма іншими категоріями. Незважаючи на ці сприятливі фактори, вони не змогли досягти реального примирення та налагодження двосторонніх стосунків.

Коливання в південнокорейсько-японських відносинах в період після 1998 р. взагалі доволі цікавий для дослідження факт; у 1998 р. обидві сторони почали вживати компромісні заходи, можна сказати, новаторські, для того, щоб перемістити свої відносини в більш сприятливу площину. Серед них були, наприклад, перші за всю історію офіційні вибачення з боку Японії, які РК також офіційно прийняла, наступне відкриття південнокорейських ринків для японської культурної продукції (яка до цього етапу була заборонена на території РК). Ці події значно покращили відносини між двома колишніми ворожими державами як на міжурядовому, так і на громадському рівнях. Проте подібний пік доброзичливості у відносинах тривав, на жаль, недовго. Після 1998 р. обидві країни переживали чергування періодів гармонії та співпраці з напруженістю та взаємними звинуваченнями, особливо це стосувалося питань взаємної перцепції.

Чисельні дослідники підкреслюють, що примирення між колишніми ворожими державами включає в себе дві необхідні складові категорії: міжурядовий рівень («уряд — уряд») та громадський рівень («народ — народ») [4]. Міжурядовий вимір складається з дипломатичної нормалізації, стабільного миру, заяв вибачення, надання офіційних репарацій і компенсацій, а також комплексних взаємовигідних економічних заходів та взаємодії. Доволі цікавою також є друга категорія — громадський вимір або формування так званих «гармонійних взаємних почуттів». При розгляді даного кейсу вище зазначені два аспекти могли б і повинні були працювати в інтерактивному режимі. Міжурядове примирення може призвести до «гармонійних взаємних почуттів» серед простих громадян, в той час як «гармонійні взаємні почуття» можуть служити каталізатором для стимулювання примирення на міжурядовому рівні.

Багато вчених намагалися проаналізувати відносини між РК та Японією, зосередивши увагу на різних категоріях (історичні образи, роль США, сприйняття загроз, національна ідентичність та ін.). Проте в існуючій літературі та інших джерелах відсутній безпосередній аналіз факторів, що впливають саме на взаємне сприйняття РК та Японії. Тому автор вважає доцільним проаналізувати питання взаємного сприйняття, підкреслюючи динаміку співвідношення політичних еліт, історичних та територіальних спорів, а також безпекових пріоритетів. Ці три категорії найсильніше впливають вже на динаміку самих двосторонніх відносин, граючи як

дестабілізуючу (відцентрова сила), так і зближуючу роль (доцентрова сила) між цими державами.

Подібна формула більш очевидна з практичної точки зору. Наприклад, згідно з одним із фундаментальних принципів реалізму, якщо актори поділяють спільну загрозу безпеці (в конкретному випадку — північнокорейська ядерно-ракетна програма), вони можуть трансформувати власні відносини від протиріч до взаємного співробітництва і взаєморозуміння. Дана категорія може мати негативні властивості у випадку, коли безпекові пріоритети розходяться (наприклад, РК намагалася налагодити діалог з КНДР, незважаючи на провокаційні дії протягом 1998–2007 рр., в той час як Японія підтримувала жорстку політику щодо Північної Кореї в цей період у зв'язку з північнокорейською ядерною програмою, випадками викрадення японських моряків та ін.) [7].

Що стосується примирливих ініціатив вищих політичних еліт, цей фактор також відіграє вкрай важливу роль у двосторонніх відносинах, оскільки вони безпосередньо можуть вирішувати історичні проблеми або стимулювати заходи взаємного співробітництва. Як показує досвід, отримання вигід економічного, соціально-політичного характеру може відігравати визначальну роль, послаблюючи конфліктні тенденції. Такі політичні акти можуть також активізувати культурні та людські обміни між двома країнами; згідно з ідеями конструктивізму, зростання цих обмінів може займати важливе місце у формуванні позитивного сприйняття за допомогою соціальної взаємодії, яка започатковується з метою сприяння культурному і ціннісному розумінню. З іншого боку, фактор політичних еліт може бути й контрагентом, підвищуючи рівень антагонізму, якщо історичні суперечки використовуватимуться в негативному аспекті в якості інструменту заради досягнення власних політичних цілей. Подібні політичні акти можуть стимулювати побічний ефект в різних секторах, що, таким чином, мінімізує економічні взаємодії, а також культурні та людські обміни.

Пов'язані з попереднім фактором стримання або загострення історичних та територіальних протиріч саме по собі може здійснювати прямий вплив на взаємнесприйняття РК та Японії. Південна Корея перейшла у якісно новий період, зазнавши значних демократичних трансформацій в середині — наприкінці 1980-х рр., було створено багато громадських суспільних організацій, які фактично придушувалися протягом трьох попередніх десятиліть авторитарного правління [19]. Їх «голоси» почали активно критикувати минулі провини Японії, накаляючи загальну обстановку в питанні двосторонніх відносин. В той же час в японському суспільстві також активізувалися дебати стосовно територіальних питань, конкретно в даному випадку — щодо островів Токто або Такесима. Така ескаляція історичних спорів сприяє суцільному накалу міждержавних відносин, завдає серйозної шкоди взаємному сприйняттю. Якщо розглядати інший бік даного аспекту, то він навпаки, або шляхом примирних ініціатив політичних лідерів, або через слабкість суспільних рухів, може забезпечити сприятливі умови, за яких обидві країни поліпшать взаємне сприйняття.

Аналізуючи період з 1998 до 2015 р., особливо чітко можна дослідити всі ці явища саме в практичній площині (яскраво прослідковуються зміни у взаємному сприйнятті, викликані чергуванням доцентрових та відцентрових сил, зазначених раніше), умовно поділивши його на чотири етапи. Період 1998–2000 рр. став етапом доцентрового тренду, коли помітно покращився рівень взаємного сприйняття з обох сторін, в той час як у період між 2011–2015 рр. домінуючу позицію займали відцентрові сили; етапи 2001–2007 рр. та 2008–2010 рр. характеризувалися певною нейтральністю між негативними та позитивними тенденціями у відносинах.

На першому етапі з 1998 до 2000 р. доцентрові сили у відносинах РК — Японія були виключно сильними; ініціативи примирення з боку політичних еліт були безпрецедентно активними. На зустрічі на вищому рівні у 1998 р. Прем'єр-міністр Японії Обуті Кейзо офіційно у письмовій формі приніс вибачення за страждання, заподіяні корейському народу під час японського колоніального панування; в свою чергу Президент РК Кім Де Чжун прийняв вибачення, після чого лідери обох країн оголосили еру нового партнерства, а РК навіть почала відкривати власні ринки для японської культурної продукції, як вже відзначалося раніше [5].

Доволі складно навіть сьогодні об'єктивно оцінювати мотиви цього акту, але, наприклад, первинні мотиви Президента Кіма можна пов'язати з азіатською фінансовою кризою 1997–1998 рр., а також прийняттям так званої політики залучення КНДР до діалогу «Sunshine» [14]. На той час з'явилася очевидна потреба в регіональному партнерстві та підтримці в економічному, політичному плані, і цей вакуум могла зайняти лише Японія. Що стосується Японії, тогочасні безпекові загрози, пов'язані з запуском в серпні 1998 р., стимулювали процес зближення та примирення з Півднем. В результаті історичного саміту 1998 р. обидва уряди стали розглядати можливість підписання угоди про створення зони вільної торгівлі. І, хоча переговори в кінцевому підсумку були припинені в листопаді 2004 р. з економічних і політичних причин, проте було очевидно, що протягом 1998–2000 років сторони очікували поглиблення економічного співробітництва [1].

Також каталізатором зближення і налагодження взаємної перцепції служив фактор спільної загрози безпеці з боку КНДР. Обидві країни домовилися тісніше співпрацювати в цій сфері з метою стримування військової загрози Північній Кореї (хоча де-факто масштаби співпраці в галузі безпеки фактично залишилися на рівні рудиментарних заходів по зміцненню довіри, таких як військові обміни і спільні тренування).

Проте, слід відразу зазначити, що сприйняття загрози зазнало розрізнення вже тоді, коли президент Кім Де Чжун ініціював політичний курс «Sunshine», що отримало певні відцентрові характеристики [23]. З іншого боку, протягом даного періоду ця відцентрова сила була набагато слабкішою, ніж доцентрові сили, зазначені раніше. В результаті опитувань стало зрозуміло, що взаємне сприйняття на цьому етапі значно покращилося: якщо в 1995 р. більше половини питаних корейців несприятливо ставилися до японців — 68,9 %, то вже у 2000 р. цей показник знизився до

42,2 %. Аналогічним чином 53 % японських громадян негативно ставилися до РК в 1995 р., тоді як в 2000 р. це число зменшилося до 46,9 % [15].

В другий період між 2001 і 2007 рр. можна побачити абсолютно іншу картину співвідношення доцентрових та відцентрових сил. Відцентрові тенденції на цьому етапі значно збільшилися у зв'язку із загостренням історичних та територіальних суперечок, а також через використання політичними лідерами цих протиріч в якості інструментів для досягнення власних політичних цілей на внутрішньополітичній арені [22].

У квітні 2001 р. Міністерство освіти Японії затвердило новий підручник історії під редакцією «Японського товариства з реформування підручника історії» [16]. На перший погляд, ця подія не пов'язана напряму з міждержавними відносинами, але за цим послідували різкі зміни у двосторонніх відносинах. РК та КНР розкритикували цей крок, інші азіатські країни також засуджували японське керівництво, тому що новий шкільний підручник виправдовував японську минулу агресію; завдяки цій події історичні суперечки між Японією та її колишніми противниками зазнали ескалації, крім того, також з новою інтенсивністю знову постали й територіальні протиріччя між країнами [13].

Прем'єр-міністр Японії Дзюнітіро Коїдзумі погіршив ще більше відносини з РК, щорічно з 2001 по 2006 р. відвідуючи святилище Ясукуні, яке вважається символом японської військової агресії [8]. Причиною подібних кроків була необхідність для Коїдзумі отримати підтримку з боку консервативних та націоналістичних сил Японії, щоб провести в країні неоліберальні економічні реформи. Таким чином, власними щорічними візитами до храму він збільшив внутрішню популярність та підтримку, але такі акти погіршили взаємне сприйняття та відносини Японії з іншими державами в регіоні, зокрема з РК, які й були головними жертвами минулого мілітаризму та агресії держави.

В лютому 2005 р. проблема зазнала нових потрясінь: був прийнятий законопроект, який визначав 22 лютого як «День Такесима». У той же день посол Японії в РК, на прес-конференції для іноземних ЗМІ, що відбулася в Сеулі, заявив про суверенітет Японії над Токто/Такесима [17]. У квітні 2005 р. японський уряд знову оголосив про затвердження нової редакції підручників, які містили претензії країни на суверенітет над островом [16]. У відповідь на це в березні 2005 р. південнокорейський президент Но МуХьон проголосив початок «дипломатичної війни з Японією» [18]. Незважаючи на те, що провокаційні дії саме Японії були головною причиною спаду в стосунках в цей час, Президент Но також доклав зусиль у цю справу, і пояснювалося це необхідністю заручитися підтримкою на внутрішньополітичній арені через спад власної популярності. Окремо потрібно виділити роль ЗМІ обох сторін на цьому етапі, які широко використовували історичні та територіальні спори між державами, що значно збільшувало негативне сприйняття і накаляло стан двосторонніх відносин. У порівнянні з цими потужними відцентровими трендами центробіжні сили були доволі слабкими протягом всього другого періоду. Але потрібно все ж відзначити, що, не дивлячись на вищезазначене, обидві

країни продовжували поглиблювати економічну взаємозалежність, тому що вигоди перевищували всі негативні явища навіть на цьому етапі. Обсяг торгівлі різко збільшився з 43,1 млн дол. у 2001 р. до 82,6 млн дол. в 2007 р. [9]. Також цікаво, що культурні обміни саме на цьому етапі, корейський культурний бум в Японії та навпаки, зіграли вирішальну роль в ослабленні рівня негативного впливу відцентрових сил, але ці явища не носили масштабного характеру.

У порівнянні з другою фазою в третій період між 2008 та 2010 рр. спостерігався значний спад відцентрових сил, в той час як центробіжні тренди збільшилися. Після того, як в Японії до влади прийшла Демократична партія в серпні 2009 р., а Прем'єр-міністром став Хатояма Юкіо, була прийнята досить примирлива політична лінія щодо сусідів в регіоні Східної Азії [11]. Відходячи від політики, орієнтованої лише на Вашингтон, Хатояма прагнув розвивати тісні зв'язки із сусідніми країнами, зокрема, налагоджувати відносини з Китаєм та КНДР. В серпні 2010 р. наступний Прем'єр-міністр від тієї ж ДПЯ Наото Кан також приніс вибачення Південній Кореї за минулу агресію, він навіть пообіцяв повернути історичні документи та інші культурні артефакти, вивезені з Корейського півострова під час японського колоніального панування [11]. Всі зусилля з обох боків були спрямовані на нове налагодження відносин. Крім того, інтереси бізнес еліт зумовлювали поглиблення економічної взаємозалежності країн, що позитивно впливало на міждержавні зв'язки. У 2011 р. обсяг двосторонньої торгівлі збільшився приблизно до 107 млрд дол., в той час як в 2007 р. показники сягали близько 82 млрд дол. [9].

Крім цього, після того, як до влади в РК прийшов консервативний уряд Лі Мьон Бака в лютому 2008 р., акценти в північнокорейському векторі зовнішньої політики Сеулу різко змістилися; вказуючи на провал політики «Sunshine», президент Лі виступив з ініціативою «денуклеаризація, відкритість та 3000». Це означало, що «Південна Корея буде надавати допомогу Північній Кореї у співпраці з міжнародним співтовариством, щоб допомогти досягти показника в 3000 дол. доходу на душу населення протягом 10 років, якщо Північ відмовиться від ядерної програми» [3]. Ця ініціатива негативно була сприйнята Пхеньяном, таким чином, ці кроки зіграли відцентрову роль в південнокорейсько-японських відносинах, тому що загрози безпеки знову звелися до спільного знаменника. Крім того, ряд військових інцидентів на Корейському півострові також значно збільшували ці тенденції.

На відміну від третьої фази, четвертий етап з 2011 до 2015 р. знову характеризувався спадом позитивного сприйняття. Протягом четвертого етапу були тільки два фактори, які збільшили центробіжні сили. Першим був потужний землетрус, руйнівне цунамі і загроза радіоактивного забруднення, які трапилися в Японії в березні 2011 р. Як тільки ці лиха спалахнули, уряд РК, громадськість заявили про готовність надати допомогу японцям [12]. Ці гуманітарні ініціативи, однак, не вплинули на позицію Японії в питаннях претензій на суверенітет над Токто/Такесима. Другим фактором стала необхідність співпраці в галузі безпеки через пів-

нічнокорейську ядерну загрозу (в лютому 2013 р. КНДР випустила ракету дальнього радіусу дії та провела треті ядерні випробування) [24].

З іншого боку, різні елементи посилювали відцентрові тенденції протягом цього періоду. Найбільш значимими факторами були провокаційні дії Прем'єр-міністра Японії Сіндзо Абе в історичних та територіальних питаннях, а також використання південнокорейським Президентом Лі Мьон Баком цих питань у власних політичних цілях. В грудні 2013 р. Прем'єр-міністр Абе відвідав храм Ясукуні без урахування несхвалення сусідніх народів [8]. Знову почалися дискусії стосовно редакції шкільних підручників на більш націоналістичний лад, мета полягала в закріпленні позиції японського уряду відносно спірних територій Токто/Такесіма та минулої агресії.

В липні 2014 р. уряд Абе офіційно заявив, що Японія відмовляється від Статті 9 мирної Конституції, що фактично дозволяло Японії претендувати на право на колективну самооборону [6]. ЗМІ РК піддали різкій критиці провокаційні дії Абе, все це значно посилило недовіру та гнів серед корейського народу, серйозно пошкодивши сприйняттю Японії корейцями.

У той же час президент Кореї Лі перейшов до більш жорсткої позиції в історичних питаннях після серпня 2011 р., коли Конституційний суд Кореї оголосив рішення про те, що уряд РК ще досі нічого не зробив для того, щоб домагатися відшкодування збитків від Японії [20]. До того ж ряд заяв з боку південнокорейського Президента Лі також сколихнули ріст антикорейських настроїв серед японців.

Пак Кин Хе, яка стала наступним Президентом Південної Кореї в лютому 2013 р., також зайняла доволі антагоністичну позицію щодо історичних поглядів уряду Абе; протягом перших двох з половиною років свого терміну Президент Пак відмовилася проводити зустріч на вищому рівні з Прем'єр-міністром Японії Сіндзо Абе [21]. На відміну від цього вона проводила декілька офіційних зустрічей на вищому рівні з головою КНР Сі Цзіньпіном, що продемонструвало значно більшу дружність відносин між Південною Кореєю і Китаєм, ніж з Японією.

Крім того, обсяг торгівлі після 2011 р. між РК і Японією значно знизився, хоча обидві країни в значній мірі зберегли економічну взаємозалежність. Якщо в 2011 р. обсяг двосторонньої торгівлі становив 108 млрд дол., то вже два роки потому ця цифра впала до 95 млрд дол. і до 72 млрд дол. в 2015 р. (в основному через слабкість японської ієни і зменшення залежності Кореї від японських комплектуючих частин і матеріалів) [10].

Якщо підсумувати все вищезазначене, потрібно, перш за все, підкреслити важливість ролі політичних еліт, лідерів обох країн, які в значній мірі впливали, покращуючи або навпаки погіршуючи взаємну міждержавну перцепцію та відносини. Але необхідно розуміти, що хоча ініціативи примирення з боку політичних лідерів — необхідна умова двостороннього зближення, але, що вкрай важливо, не є достатньою для досягнення цієї мети. Роздування історичних, територіальних суперечок, які, як правило, погіршуються сильними націоналістичними настроями в обох країнах, зводять ефективність заходів примирення, прийнятих вищими політичними

лідерами, до мінімуму. Що стосується питання співпраці в сфері безпеки, що випливає з північнокорейської ядерно-ракетної загрози, воно «працює» в якості доцентрової сили, але вплив на покращення взаємного сприйняття носить обмежений характер. Незалежно від фактора безпеки, обидві країни своїми власними кроками загострюють історичні та територіальні спори, концентруючись саме на них, що збільшує взаємну ворожість. Крім того, ця категорія має властивості змінної, тобто іноді безпекові пріоритети можуть зазнавати певних змін, тобто розбіжність і за цим показником також можлива (що може доповнюватися антагонізмом, протиріччям національних інтересів країн).

Можливим кроком на шляху до поліпшення взаємної перцепції і міждержавних відносин є формування довгострокового проекту зближення. Короткострокові політичні та дипломатичні ініціативи вкрай важливі в процесі досягнення цієї мети, але їх вплив, скоріш за все, матиме обмежений характер, як мінімум, через ряд вищезазначених проблем. Значна кількість японців й досі вважає анексію Кореї в 1910 р. законним явищем на основі міжнародного права, на їх думку, саме японське колоніальне панування допомогло модернізувати Корею. Вони також стверджують, що всі питання про компенсації були «повністю і остаточно» вирішені договором 1965 р. Ці погляди повністю суперечать поглядам самих корейців на ці історичні події. Більшість корейців підкреслюють незаконний характер анексії, страждання від суворого колоніального панування й експлуатації корейських матеріальних ресурсів з боку Японії, особливу жорстокість окупаційного японського режиму того часу. Вони також вважають, що договір 1965 р. не включав в себе всі категорії жертв, тому РК за певним колом питань може вимагати компенсацій від японської сторони.

Для того, щоб переступити ці історичні протиріччя й рухатися далі, на думку автора, життєво важливим, перш за все, є проведення перманентного діалогу з історично-територіальних питань на науково-дослідницькому рівні для розробки плану дій по вирішенню даних проблем. Наприклад, подібні заходи зіграли важливу роль у відносинах між Францією та Німеччиною та Німеччиною та Польщею, які спільними зусиллями розробили спільну історичну картину, яка відображала більш об'єктивно історичне минуле. Потрібно зазначити, що, хоча ця ініціатива не підтримується урядами обох країн, деякі громадські організації РК та Японії намагалися видати спільний підручник з історії, що свідчить про доречність подібного заходу. Для того, щоб зменшити історичні прогалини й протиріччя, на урядовому рівні в обох державах потрібно постійно підтримувати таку громадянську активність і розпочати діалог з питань історії також на державному рівні.

Також можна запровадити на офіційному рівні масштабні програми молодіжних обмінів, такі, як проводила Німеччина, Франція та Польща [2]. Вкрай важливо не переносити націоналістичні настрої на наступні покоління, і це може бути досягнуто тільки на основі справжнього діалогу між молодими людьми в обох країнах. Чим краще взаємне сприйняття серед молодого покоління, тим краще буде рівень майбутніх відносин між Південною Кореєю та Японією. У 2007 році японський уряд ініціював по-

дібну програму (мережа обмінів для студентів і молоді в Східній Азії), але її масштаби були дуже малі.

Необхідним є й те, що вищі політичні кола в обох країнах не повинні використовувати історичні та територіальні питання у власних політичних цілях. Як було показано вище, такі негативні дії завдають серйозної шкоди взаємному сприйняттю, виступаючи в якості основної перешкоди успішному південнокорейсько-японському примиренню. Політичні сили обох держав повинні мати чітке бачення вигоди будівництва в довгостроковій перспективі мирної Східноазіатської спільноти, а не переслідувати короткострокові політичні цілі, щоб збільшити внутрішню популярність.

Хоча це й складний процес, дуже важливим як для РК, так і для Японії є саме успішне налагодження відносин, оскільки вони можуть грати ключову роль в будівництві системи миру та стабільності в регіоні Східної Азії. Якщо два колишніх ворожих актора, які в даний час поділяють ліберальну демократію і вільну ринкову систему, зможуть подолати глибокий історичний антагонізм і рухатися в напрямку взаємовигідних відносин, це може служити в якості каталізатора для перетворення регіону Східної Азії, якому в даний час загрожує високий рівень суперництва та нестабільності, в мирне регіональне співтовариство, ефективно функціонуючу систему.

Список літератури

1. Can Japan and South Korea build a new economic relationship? — Recent Changes in the Global Environment May Help to Repair Relations [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.jri.co.jp/MediaLibrary/file/english/periodical/rim/2016/59.pdf>
2. Franco-German Youth Office (2015). Dates and key statistics [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.ofaj.org/english-version>
3. Initiative for 'Denuclearization, Openness and 3000': tasks and prospects [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.koreafocus.or.kr/design2/layout/content_print.asp?group_id=102041
4. International reconciliation in the Postwar Era, 1945–2005: a comparative study of Japan-ROK and Franco-German relations [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://home.sogang.ac.kr/sites/iias/iias02/Lists/b6/Attachments/32/27th_InternationalReconciliationinthePostwarEra.doc
5. Japan apologizes to South Korea on colonization [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nytimes.com/2010/08/11/world/asia/11japan.html?_r=0
6. Japan PM to overturn pacifist defense policy [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.theguardian.com/world/2014/jun/30/japan-pm-overturn-pacifist-defence-policy-shinzo-abe>
7. Japan's controversial security bills: overpromising and underdelivering [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://thediplomat.com/2015/10/japans-security-bills-overpromising-and-under-delivering/>
8. Japanese Prime Minister Abe visits controversial Yasukuni war shrine [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cnn.com/2013/12/25/world/asia/japan-pm-war-shrine/>
9. Korea International Trade Association (2011). South Korea's trade volume with Japan [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://stat.kita.net/stat/kts/ctr/CtrTotalImpExpList.screen>
10. Korean wave as tool for Korea's new cultural diplomacy [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://file.scirp.org/pdf/AASoci20120300004_59668127.pdf

11. Managing Japan-South Korea tension [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cfr.org/south-korea/managing-japan-south-korea-tensions/p37358>
12. Post-earthquake Japan-Korea ties [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://thediplomat.com/2011/04/post-earthquake-japan-korea-ties/>
13. Political survival and the Yasukuni controversy in Sino-Japanese relations [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://dspace.wul.waseda.ac.jp/dspace/bitstream/2065/34696/1/Gaiyo-4955.pdf>
14. Rapidly growing Japan's anti-korean sentiment [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://jmagazine.joins.com/monthly/view/307832>
15. Rethinking public opinion on Korea-Japan relations [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mansfieldfdn.org/mfdn2011/wp-content/uploads/2013/09/Asan-Public-Opinion-Issue-Brief-Rethinking-Public-Opinion-on-Korea-Japan-Relations.pdf>
16. South Korea and Japan's friction over history: a linguistic constructive reading [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://210.101.116.28/W_files/ksi2/02106277_pv.pdf
17. South Korea, Japan and wartime shadows [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cfr.org/south-korea/south-korea-japan-wartime-shadows/p36889>
18. South Korean President turns up Japan heat: Emperor must apologize [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.voanews.com/a/japan-south-korea-disputed-island-spat-heats-up/1492002.html>
19. Still distant neighbors: South Korea–Japan relations fifty years after diplomatic normalization [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cfr.org/diplomacy-and-statecraft/still-distant-neighbors-south-korea-japan-relations-fifty-years-after-diplomatic-normalization/p37354>
20. The abductions issue in Japan and South Korea: ten years after Pyongyang's admission [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.ciaonet.org/attachments/23859/uploads>
21. The three problems plaguing Japan-South Korea relations [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://qz.com/415726/the-three-problems-plaguing-japan-south-korea-relations/>
22. The political, economic and social impact of hosting mega-sports events: the 2010 South Africa World Cup in comparative perspective [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://r-cube.ritsumei.ac.jp/bitstream/10367/4735/1/61106602.pdf>
23. The future of the Korea-Japan strategic relationship: a case for cautious optimism [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.keia.org/sites/default/files/publications/Cheol-hee.pdf>
24. What military threat does North Korea pose? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.chathamhouse.org/media/comment/view/190677>

References

1. Can Japan and South Korea build a new economic relationship? — Recent Changes in the Global Environment May Help to Repair Relations [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.jri.co.jp/MediaLibrary/file/english/periodical/rim/2016/59.pdf>
2. Franco-German Youth Office (2015). Dates and key statistics [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.ofaj.org/english-version>
3. Initiative for 'Denuclearization, Openness and 3000': tasks and prospects [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.koreafocus.or.kr/design2/layout/content_print.asp?group_id=102041
4. International reconciliation in the Postwar Era, 1945–2005: a comparative study of Japan-ROK and Franco-German relations [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://home.sogang.ac.kr/sites/ias/ias02/Lists/b6/Attachments/32/27th_InternationalReconciliation-inthePostwarEra.doc
5. Japan apologizes to South Korea on colonization [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nytimes.com/2010/08/11/world/asia/11japan.html?_r=0
6. Japan PM to overturn pacifist defense policy [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.theguardian.com/world/2014/jun/30/japan-pm-overturn-pacifist-defence-policy-shinzo-abe>

7. Japan's controversial security bills: overpromising and underdelivering [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://thediplomat.com/2015/10/japans-security-bills-overpromising-and-under-delivering/>
8. Japanese Prime Minister Abe visits controversial Yasukuni war shrine [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cnn.com/2013/12/25/world/asia/japan-pm-war-shrine/>
9. Korea International Trade Association (2011). South Korea's trade volume with Japan [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://stat.kita.net/stat/kts/ctr/CtrTotalImpExpList.screen>
10. Korean wave as tool for Korea's new cultural diplomacy [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://file.scirp.org/pdf/AASoci20120300004_59668127.pdf
11. Managing Japan-South Korea tension [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cfr.org/south-korea/managing-japan-south-korea-tensions/p37358>
12. Post-earthquake Japan-Korea ties [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://thediplomat.com/2011/04/post-earthquake-japan-korea-ties/>
13. Political survival and the Yasukuni controversy in Sino-Japanese relations [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://dspace.wul.waseda.ac.jp/dspace/bitstream/2065/34696/1/Gaiyo-4955.pdf>
14. Rapidly growing Japan's anti-korean sentiment [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://jmagazine.joins.com/monthly/view/307832>
15. Rethinking public opinion on Korea-Japan relations [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mansfieldfdn.org/mfdn2011/wp-content/uploads/2013/09/Asan-Public-Opinion-Issue-Brief-Rethinking-Public-Opinion-on-Korea-Japan-Relations.pdf>
16. South Korea and Japan's friction over history: a linguistic constructive reading [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://210.101.116.28/W_files/ksi2/02106277_pv.pdf
17. South Korea, Japan and wartime shadows [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cfr.org/south-korea/south-korea-japan-wartime-shadows/p36889>
18. South Korean President turns up Japan heat: Emperor must apologize [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.voanews.com/a/japan-south-korea-disputed-island-spat-heats-up/1492002.html>
19. Still distant neighbors: South Korea-Japan relations fifty years after diplomatic normalization [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cfr.org/diplomacy-and-statecraft/still-distant-neighbors-south-korea-japan-relations-fifty-years-after-diplomatic-normalization/p37354>
20. The abductions issue in Japan and South Korea: ten years after Pyongyang's admission [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.ciaonet.org/attachments/23859/uploads>
21. The three problems plaguing Japan-South Korea relations [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://qz.com/415726/the-three-problems-plaguing-japan-south-korea-relations/>
22. The political, economic and social impact of hosting mega-sports events: the 2010 South Africa World Cup in comparative perspective [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://r-cube.ritsumei.ac.jp/bitstream/10367/4735/1/61106602.pdf>
23. The future of the Korea-Japan strategic relationship: a case for cautious optimism [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.keia.org/sites/default/files/publications/Cheol-hee.pdf>
24. What military threat does North Korea pose? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.chathamhouse.org/media/comment/view/190677>

Стаття надійшла до редакції 16.06.2016

Серая О. В.

кафедра международных отношений ОНУ им. И. И. Мечникова
к. 32, 24/26, Французский бул., г. Одесса-58, 65058, Украина

ОСОБЕННОСТИ И ПРОБЛЕМЫ ВЗАИМНОГО ВОСПРИЯТИЯ В ЮЖНОЙ КОРЕЕ И ЯПОНИИ (1998–2015 гг.)

Резюме

Статья посвящена анализу проблемы восприятия в двусторонних южнокорейско-японских отношениях в период с 1998 по 2015 год. В статье приводится характеристика динамики колебаний в течение этих лет, с учетом центростремительных и центробежных сил, которые влияли на оба фактора системы. В качестве итога автор предлагает возможные пути решения вопроса взаимной перцепции для правительств обоих государств.

Ключевые слова: Южная Корея, Япония, взаимное восприятие, угрозы безопасности, политические элиты.

Sira O. V.

Department of International Relations,
Odessa I. I. Mechnikov National University,
k. 32, French Bul., 24/26, Odessa-58, 65058, Ukraine

FEATURES AND PROBLEMS OF MUTUAL PERCEPTION IN SOUTH KOREA AND JAPAN (1998–2015)

Summary

This article analyzes problems of perception in the bilateral South Korean-Japanese relations within the period from 1998 to 2015 which author divided into four sub-periods for analysis convenience. In that article the characteristics of the dynamics of fluctuations over these years is carried out, taking into account the centripetal and centrifugal forces that influenced both the actors of the system. The postwar relations of the Republic of Korea and Japan unfortunately fall into category of those relations marked by war heritage of past grievances. To research and analyze foreign and domestic trends of today that are characteristic of these countries, important and topical issue is the mutual perceptions in South Korea and Japan. The fluctuations in the South Korean-Japanese relations in the aftermath of 1998 in general is quite interesting fact to study; in 1998, both sides began to make innovative conciliation measures in order to move bilateral RK-Japan relations in more favorable area. As a result, the authors suggest possible ways of mutual perception problem solution for governments of both the states. Although the process is long-term and quite complicated process but still is very important both for the Republic of Korea and Japan within a successful rapprochement and regional relations systems, as they can play key roles in building of a system of peace and stability in the East Asia region. If the two former enemy actors who currently share a liberal democracy and a free market system can overcome their deep historical antagonism and move towards mutually beneficial relationship, it can serve as a catalyst for the transformations in whole the region, which now threatens the high level of competition and instability.

Key words: South Korea, Japan, mutual perception, security threats, political elite.